

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Disputatio de Votis

**Heerbrand, Jakob
Vischer, Balthasar**

[Tubingae], 1586

Dispytatio de votis

[urn:nbn:de:bsz:31-128922](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-128922)

DISPVATIO DE VOTIS.

Rebra & frequens est, & fit in scriptura sacrosancta Veteris Testamenti, votorum mentio, Leuit. 27. Num. 6. 30. Deut. 32. Et passim in psalmis. Eccl. 5.

Gen. 28.

2. Et quidem in ea primus scribitur Patriarcha Iacob, voto promississe Domino, ut si eum custodiret in suo exilio, saluumque reduceret domum templum se extructurum, in quo publicus institueretur & exerceretur cultus, decimasque omnium suorum bonorum ad ministerij conservationem daturum esse.

3. Quod tamen minime pharisaica opinione meriti, esse fecisse est existimandum: ut videlicet hac voti observatione, Deum sibi reconciliaret, peccata sua expiaret, vitamque mereretur aeternam.

Gen. 28.

4. Haec enim omnia & singula iam antea se habere ex semine benedicto, de se nascituro, in quo benedicenda erant omnes familiae terrae, certus erat: sicut nocte precedente ex Deo ipso, eiusque concione & promissione insigni, quem admodum et saepius antea ex suo parente audierat, & in visione scale viderat.

Iob. 1.

Luc. 1.

5. Huic promissioni credens Iacob, filius Dei & haeres omnium beneficiorum Messiae, ex se nascituri, factus est, sicut & Elizabeth D. Mariae virgini & matri Salvatoris, dixit, Et o beata, quae credidisti.

Deut. 23.

Eccl. 5.

6. Postea Dominus certas in lege Moysis vouendi & votorum rationes prescripsit, locis supra annotatis, easque seruari voluit. Vouete & reddite Domino Deo vestro. Item: Cum votum voueris Domino Deo tuo, ne moreris reddere, quia requirit illud Dominus Deus tuus, si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.

7. Hac Pontificij ad stabilienda sua vota impia caelibatus impuri, & perpetui, & alia, male ex Testamento veteri ad

De Votis

ad Deum, & sua vota applicant, pro eisq; tanquam pro
aris & focis pugnant: nescio quæ merita illorū observatio-
ni contingentes: Quod sint cultus, qui mereantur remissio-
nem peccatorum, & iustificationem, satisfactiones esse pro
peccatis, meritum vitæ æternæ, Pares Baptismo, perfectio-
nem Evangelicam, opera & merita supererogationis, quæ
alij vendiderunt &c: Cum in Nouo testamento nulla pror-
sus horum, ne verbulo quidem vnico fiat mentio.

8. Opera igitur precium facturos nos iudicauimus, si
quid de Votis, secundum sacras scripturas sentiendum sit,
in medium proferamus.

9. Est autem Votum, spontanea promissio, præstandi
res DEO, quas possumus, & ipsi gratas esse scimus, vt ei
debitus honor tribuatur, & gratitudinem nostram erga
ipsum, propter accepta ab eo beneficia, declaremus.

10. Ad vota enim nemo cogendus, sed libera sunt. Sicut
N. Test. etoto cultu Spiritus sanctus per Dauidem pronun-
ciat: Populus tuus spontaneus offeret tibi in ornatu sancto,
post victoriam tuam.

Ps. 110.

11. Ideo malè faciunt, etiam si Monasticè Deo probare
se suos detrudunt in monasteria, & ad vouendum vir-
ginitatem inuitas cogunt: Vel iuuenes iudicio carentes, il-
lecebris quibusdam & persuasionibus irretiunt, vt propter
ventrem incauti voueant, Molach se deuouentes.

12. Sicut Isidori sententia inter alia habet, quæ à Magistro
sententia recitatur. Quod incautè vouisti, ne facias: imple est
promissio, quæ scelere adimpletur.

Magister sent.
lib. 3. dist. 39.

13. Difertè autem & rectè dicitur: Vouendas esse res
DEO, & non Idolis, vel sanctis hac vita functis. Sicut in tota
sacra scriptura habetur. Si quis virorum votum DOMINO
vouerit, non faciet irritum Verbum suum. Item: Vouete
DOMINO: Et, redde ALTISSIMO vota tua.

Num. 30.
Deut. 23.
Ps. 75. 49.

14. Vnde grauissimè peccant Pontificij, qui se, suaq;
vouent mortuis hominibus, quos in auxilium aduocant,
in necessitatibus constituti, Opirulatores. Quibus postea li-
berati.

berati, anathemata offerunt, quæ illis vouerunt: vt Idololatrias se, & non synceros DEI cultores esse, probent.

15. Vouenda autem DEO sunt ea quæ præstare possumus. Ad impossibile enim nemo obligatur.

16. Sicut qui vouent virginitatem perpetuam, cum dono hoc destituantur.

17. DEVS enim hominem condidit & benedixit, vt sit fecundus & multiplicetur. Hæc DEI creatio & ordinatio non tollitur, nec mutari potest vllis votis aut legibus, sicut nec sexus, vt vir non sit aut maneat vir, mulier mulier. Hoc enim perinde est, ac si quis voueat, se corpore suo subuolaturum in cœlum.

18. Nam quod precibus à DEO virginitatem & continentiam se impetrare posse nugantur, stultitia est, ex Christi dicto non rectè intellecto proueniens: Quæcunq; petieritis, dicentis, in nomine meo, credite, & fiet vobis.

19. Ea enim sola petenda sunt, quæ DEVS petere præcepit, & se daturum promisit. Quia ex fide precationem proficisci necesse est. Fides autem verbo DEI nititur.

20. Sed vbi Deus virginitatem illam perpetuam se daturum quibusuis promisit? Cum rarum sit hoc Dei donum, & per paucorum, cuiusq; contrarium DEVS dixit & fecit, Masculum & foeminam creans eos dicens: Crescite & multiplicamini.

21. Cum natura igitur, imò cum Deo ipso hoc est pugnare: vt interim experientiam taceamus istorum castorū, angelorum potius quàm hominum cælibum, quod dies Domini declarabit, quot casti cælibes, & virgines incorruptæ corpore & Spiritu permanserint, conscientias etiam hodiernorum hypocritarum, qui adhuc latent, & celare possunt furtiuas libidines suas, appellamus.

22. Non enim solum corporis virginitas requiritur, ne illa violetur aut corrumpatur, sed etiam animi, dicente Apostolo: Virgo sit sancta, corpore & Spiritu. Quod rarissimum est. Vnde Cassianus Monachus de se scripsit: Mulierem ignoro, & Virgo non sum.

Disputatio

23. Ita ut nusquam minus sit castitatis & virginitatis, quam in ijs qui eam vouent, sed omnia eorum, & mens, ac cogitationes, & corpora, polluta sint, vel immundis fluxibus, quibus subinde polluuntur, vel perpetua vstione, & flammis libidinum, aut scortatione vel mollitie, aut alijs Sodomiticis nephandis sceleribus, sicut ante septingentos annos S. Vdalricus ad Papam Nicolaum. i. scripsit, & infra ex Tertull. & Cypriano dicemus. Iterum conscientias illorum appellamus.

24. Quare rectè idem Apostolus, remedium diuinitus ordinatum ostendens, Melius inquit, est nubere, quam vri. Quod repetens Gregorius Magnus, cum (vt Epistola eiusdem D. Vdalrici Episcopi quondam Augustani, habet) ipsi significaretur, reperta esse in lacu Monasterio vicino, sex milia capitum infantium, respondit. Apostolus dixit: Melius est nubere quam vri: Ego autem dico: Melius est nubere quam mortis occasionem præbere.

25. Deinde vouenda sunt, quæ in nostra sunt potestate. Vnde in veteri Testamento, mariti & parentes, vota vxorum & liberorum suorum, qui in patria erant & maritali potestate, impedire & tollere poterant, si eadem die, qua ipsis innotescabant, irrita esse pronunciarent.

26. Qua in parte grauissimè peccant Pontificij, quod vota liberorum contra parentum voluntatem facta, seruari volunt. Pluris hypocritæ sua, quam Dei præcepta facientes. Illa enim vt seruent, hæc eos irrita facere volunt. Sicut Christus Phariseis simile quid exprobat Matt. 15.

27. Tandem ea vouenda sunt, quæ DEO grata esse scimus.

28. Hæc autem non ex ingenio humano cognoscuntur. Non enim ex sola hominis intentione, cultus & opera Deo grata, æstimanda sunt. Non quod tibi, inquit, videtur, facies Domino Deo tuo: sed quod ego tibi præcipio, hoc tantum facies Domino Deo tuo. Nihil addes. Et Saluator dulcissimus, cum suo Apostolo, ex Isaia quoq; Propheta, *in* *de* *phar* *isæ* *orum* *veterum* *&* *recentium*, priusquam nati essent,

Num. 30.

Matth. 4. 22.

Disparatio

essent, damnauit frustra doctrina hominum & mandatis co-
lisse asserens.

29. Ex praescripto autem verbi Dei cognoscitur, qui cul-
tus, quae opera & vota Deo sint grata. Sicut in legediuina in
specie docetur: Quae nam sint uouenda, & qui ius & potesta-
tem uouendi habeant, quae rata sint, quae uero irrita uota, di-
ctis locis supra.

30. Unde impia & illicita uota DEVS fieri, & facta, cum
impletio sine peccato praestari non potuit, prohibuit.

Deut. 23.

31. Manifesta sunt scripturae testimonia: Non offeres
mercedem meretricis, nec precium canis in domo Domini
Dei tui, in quocumque uoto (hoc est, si maxime quis tale uo-
uisset) quia abominatio est utrumque.

32. Sic Dauid iurans per Dominum, se interfecturum
Nabal cum omnibus suis, peccauit. Quod si seruasset, graui-
us peccasset. Recte autem fecit non seruando. Quod agnos-
cens Unde & gratias egit DEO, quod Abigaelis interuentu,
prohibitus fuerit.

Judic. 11.

33. Sic Iephte incaute uouit, quod primum egrediens
de domo sua, obuiam ueniret sibi redeunti ex pugna victori,
se Domino in holocaustum oblaturum, & temerarium uo-
tum emittendo peccauit.

34. Postea uero grauissime uoti obseruatione peccauit,
filiam suam offerendo in holocaustum, sicut uerba sunt ma-
nifesta, quod fecerit ei, ingenti cum animi cruciatus, sicut
uouerat.

35. Non enim, ut quidam uolunt, uirginitatem perpetua-
m uouit, quae tum temporis in populo DEI usu non fuit re-
cepta: sed postquam uirginitatem suam duobus mensibus
desseuisset, fecit ei sicut uouerat. Uouerat autem se oblatu-
rum illud quod primum egrederetur, HOLOCAVSTVM
Domino. Sicut & D. Ambrosius Iephte reprehendit, quod
promissum parricidio soluerit. Deum enim non delectari
sanguine humano.

36. Sed minime DEO grata fuit haec uoti impletio: Ve-
rum

*Ambrosii lib. 1. de officiis
cap. 11.*

Disputatio.

rūm damnantur passim ab ipso, qui humanis hostijs ipsi litauerunt, & dæmonijs ea, non sibi, offerri pronunciat.

37. Sicut qui miseras puellas, dono virginitatis carentes, in Monasteria detrudunt. Ideo postea adultiores factæ, & parentes & propinquos, quorum consilio & opera id factum est, in inferni inferiora, (quod notum est & sæpe factum) damnant.

38. Duplex autem votum faciunt, Cōmune & Singulare. Commune quod omnes faciunt in Baptismo, cum spondent renunciare Diabolo, & pompæ eius.

39. Quod alij votum primi præcepti vocant, in quo, sicut & in Baptismo, se nostrum fore DEVM propitium, nosq; remissis peccatis, in gratiam recipere, ipse pollicetur, vnde bona conscientia sequitur, vt Apostolus Petrus habet. Nos verò vicissim eum nostrum DEVM agnoscere, in ipsum credere, eiq; obedituros vouemus & promittimus.

40. Hoc votum, summos DEI cultus complectitur, fidem, agnitionem, dilectionem DEI, inuocationem, & gratiarum actionem.

41. Hoc alij Morale votum appellant (si enim de re confet & conueniat, de vocabulo nolumus contendere odiosè) quod etiam omnibus cōmune esse debet, vt DEVM rectè agnoscant, celebrent, & postea pro facultatibus & vocatione Ministeriū verbi, & cultus diuinos promouere studeant, quod charitatis votum quoq; appellant, sicut etiam Eleemosynæ, Stipendia.

42. Hinc vota etiam in lege, quibus cum DEO egerunt, ei vouerunt liberè, sæpè nullius rei alterius respectu, sed sponte ad cultum diuinum & gloriæ DEI illustrationem, ex fide. Sicut ad tabernaculi structuram Israelitæ. Postea Dauid, Israelitarum Principes, plurima consecrarunt in futuros tabern vsus aculi.

43. Vel cum impetrare aliquid à DEO cuperent, vt ipsi postea pro acceptis ab eo beneficijs, aut liberatione ex periculis, & malis, gratias agerent.

Deut. 32.
Psal. 106.

Magister sent
lib. 4. dist. 38.

I. Pet. 3.

B 44. Item

Disputatio

1. Sem. 1.

44. Item cum in periculis versarentur, voverunt DEO, pro consequenda liberatione, vel vt sui voti fierent compotes, vt Hanna mater Samuelis.

45. Quæ et si libera erant, lege tamen DEI certus modus, norma & regula est constituta, vt non liceret pro arbitrio, sed secundum verbi DEI præscriptum vouere.

46. Ea postea DEVS seruari voluit, ne videretur rideri, & contemni, nomenq; suum inuanius vsurpatum. De quo in Scriptura sacra plurima: Vouete & reddite. Reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea.

47. Vouebant autem in lege Mosæ, vel semetipsos homines, DEO, suasq; animas, quas postea certo redimebant precio, vel pecudes ad sacrificia, vel alia bona, domos, agros, donaria ad tabernaculi structuram, omnis generis metalla, clinodia, &c.

48. Singulare vocant Pontificij votum, vt cum aliquis sponte promittit seruare virginitatem, vel continentiam, aut aliquid huiusmodi: de quo postea.

49. Singulare fuit Iacobi Patriarchæ, quod ad certum modum voti. Hic enim audita promissione diuina, de DEI erga se clementia, semine benedicto ex se nascituro, possessione terræ Chanaan, protectioneq; diuina: vicissim gratitudinem suam erga DEVM, voto facto promittit, se erecturum in isto loco templum, & ad cultum, sacra, Ministerijq; Ecclesiastici propagationem & conseruationem, decimas daturum pollicetur.

Num. 6.

50. Sic singulare in veteri Testamento votum fuit Naziræorum, qui vel perpetuò, & per omnem vitam, vt Simson, Iohannes Baptista: vel ad certum tempus, ceremonias istas, in lege, de hac voti specie præscriptas, obseruabant.

51. Quæ fuit Pædagogia in Christum, qui verus fuit Naziræus, sanctus ab vtero, conceptus de Spiritu sancto, legemq; DEI perfectè impleuit. In quem credentes, à legis maledictione sunt immunes.

52. Atq; ita vota partim fuerunt moralia & charitatis, quæ

de votis.

quæ aliàs debentur DEO, etiamsi nõ voueantur, qualia sunt fides, inuocatio Dei, gratiarum actio.

53. Addebat^{ur} autem votum, non quod Deo esset gratis, si ex voto fiat, aut plus mereatur propter votum: Sed propter voluntatis humanæ in constantiam & mutabilitatem. Solent enim homines in angustijs constituti plurima Deo promittere, quorum postea liberatos pœnitet, quæ significatio est animi ingrati, obliti beneficiorum à Deo acceptorum, & contemptus Dei, pugnans cum præceptis Decalogi.

54. Partim autem ceremonialia fuerunt vota, eaq; plurima, vt sacrificia: quæ tamé non perse & propter opus ipsum Deo grata fuerunt, vnde & sæpe Dominus hac opinioe offerentes, grauissime repræhendit.

55. Sed pædagogia fuere in Christum, eiusq; typi, quo adueniente, cessauerunt ista omnia, & cum vniuerso cultu Leuitico sunt abrogata.

56. Ideoq; hoc quod de voto Iacob dicitur, prorsus nihil ad vota monastica, quæ sunt impia, præsertim Cælibatus.

57. Illud verò pium fuit ac morale, gratiarum actionis, & ad ministerium Ecclesiasticum, eiusq; sustentationem & cõseruationem destinatum.

58. Sicut nec reliqua veteris Testamēti vota, quicquã ad monastica vota. Illa enim inter alios fines, ad Leuitarum sustentationem, cultusq; & templi cõseruationem pertinebant. Quod in lege ordine multis & copiose describitur.

59. Hæc autem Leuitica vnà cum politia Mosalca abrogata, nihilq; ad nos Christianos. Si enim à votis Veteris Testamēti, ad vota noui Testamēti est argumentandum, tum retinendum erit etiam votum Naziræorum. Quod absurdum esse, nemo non videt, nisi cæcus. Quemadmodum etiam discrimina vtrorumq; Leuiticorum & Pontificiorum votorum sunt manifesta.

60. Iudæorum vota fiebant secundum præscriptum verbi Dei, vt videre est in locis, prima thesi annotatis. Pontificia, Monachorũ vota, destituuntur verbi Dei testimonijs.

Disputatio

61. Deinde non liberum erat apud Iudæos cuius, pro arbitrio vouere, quodlibet: Sed verbo Dei definiti erant certi limites, intra quos manendum erat, ita ut ius superioribus suum semper manserit saluum.

62. Parentes enim & mariti potestatem habebant, vel confirmandi, vel irrita reddendi vota vxorum & liberorum.

63. Quam potestatem Papa, ut supra quoque attigimus, eripit parentibus, ut propter suum mandatum, Dei violetur præceptum: Quo aduersarium Dei, & supra Deum, & sic Antichristum se esse declarat.

64. Prætera vota illa non fuerunt perpetua, sed certo tempore durabant, ut etiam Naziræorum plætorumque, paucissimis exceptis, propter certas causas.

65. Pontificia verò vota, præsertim Monastica, & inter ea infelix illud, Cælibatus & Virginitatis, perpetua sunt, per omne durantia vitæ tempus.

66. Nec magis ad nos Christianos, Levitica vota pertinent, quam sacrificia illa & circumcisio Iudaica, quæ in Ecclesiam reuocanda non sunt.

67. Huc accedit quod in Nouo Testamento adeo de votis nihil extet, ut etiam nomen ipsum sit ignotum.

68. Nam quod in Actis legitur, Paulum habuisse votum id veteris fuit legis ceremoniale, quod ad tempus, propter infirmos seruauit Iudæos, factus Iudæis tanquam Iudæus, ut omnes lucrifaceret, & synagogam cum honore sepeliret, ut Hieronymus loquitur.

69. Non autem negamus, nec disputamus, Vtrum licita vota, hoc est, promissiones Deo factæ, sint seruandæ. Talia enim non improbamus, sed rata haberi volumus.

70. Et si enim propter mandatum Dei teneamur Elemosynis iuuare pro nostris facultatibus pauperes, & sumptibus studia docentium & discipulorum Verbum Dei, & alias honestas artes & disciplinas fouere, quod Charitatis est, etiam nullo intercedente voto.

71. Tamen non in specie quota aliqua certa præcipitur: Sed modus certus & circumstantiæ sunt singulares, & cuique liberum

Act. 18. 21.
1. Cor. 9.

de votis.

liberum relinquitur, quantum quisq; definire & dare velit ad istas largitiones. Sicut Apostolus disertis verbis scribit, de collectis: Vnusquisq; vestrum apud se reponat recondens, quod ei bene placuerit.

72. Et hoc Charitatis votum dici potest, quo liberum est alicui se obstringere hoc modo: hoc est firmo proposito apud se decernere, quid & quantum in pios vsus largiri velit. Quod votum emisum seruare tenetur, sicut scriptura dicit: si quid vouisti Deo, ne moreris reddere. Displicet enim ei infidelis & stulta promissio. Sed quocumq; uoueris redde. Multoq; melius est non uouere, quam post votum promissa non reddere.

73. Sed hoc loco imprimis de votis Monasticis agitur, quibus obedientiam erga regulam ordinis, paupertatem, & castitatem perpetuam uouent, agimus.

74. Hæc verbo Dei destitui asserimus. Ideoq; non modo frustraneos cultus, ut pote doctrinas hominum, sed etiam peccata esse pronunciamus. Quia non ex fide, quæ ex verbo Dei est, atq; ita damnabilia. Quare illis renunciandum, & reuocanda.

75. Nec est quod nobis illud Samuelis obijeant: Melior est obedientia, quam victimæ. Loquitur enim non de quauis, sed quæ erga Dei verbum est, obedientia, ut ibidem immediatè sequitur: Nunquid holocausta uult Deus & non magis, ut OBEDIATVR. VOCI EIVS. quæ epexegetis est præcedentium.

76. Sicut etiam nullius est momenti, quod Aduersarij hoc prætextu & colore quæsito, Monasticen defendere conantur: quod nulla talia vota sint prohibita in Scriptura.

77. Eo ipso enim quod carent verbo Dei, vota monastica, contra Deum, eiusq; verbum esse pronunciamus. Nam quod à Deo præceptum nõ est in cultibus diuinis, idem est, quod prohibitum. Iuxta illud: Non quod tibi videtur, facies Domino Deo tuo: Sed quod ego tibi præcipio, hoc tantum facies Domino Deo tuo. Nihil addas.

78. Deinde damnamus falsa votorum Monasticorum.

1. Cor. 16.

Ecol. 5.

Rom. 14.

1. Sam. 15.

Deut. 4. 12.

Disputatio

Verba pontificiorum in Cōsutatione Confessionis Augustana, quam tamen tum exhibere nostris petentibus non sunt ausi.

ordinis, & Regularum istarum præconia, quod iactitant, sacris literis expressum: Monasticam vitam, debita observatione custoditam, quam per gratiam Dei, quilibet monastici custodire possunt, MERERI VITAM AETERNAM, & quidem multò auctiorem, Christum eis promississe, qui reliquerint domum, agros, &c.

79. Blasphemia hæc est in Christi passionem, meritum, sanguinem & obedientiam, horrenda, & in vera Dei Ecclesia abominanda.

80. Et impudentissimè ac impijssimè dicitur, quod sacris literis expressum sit, Monasticè mereri vitam æternam.

81. Vbi enim sacræ literæ loquuntur de Monastica? Cum figmentum sit cerebri humani, longè post Apostolorum tempora excogitatum.

82. Ac contumelia Christum afficiunt, dicentes, opera Monastica vitam æternam mereri, cum sint doctrinæ hominum. Et Deus ne quidem operibus legis suæ hoc tribuat. Sed hic honor proprius est Christi, cuius solius meritum est & donum, vita æterna. Cuius gratia saluati sumus.

83. Sic falsa, mendacia, impia ac blasphema sunt Monastices encomia, quod sit status perfectionis. Cum Christiana perfectio constet, non operibus nostris, sed fide in Christum, qui nostra est, vt iustitia, ita & perfectio, in quo perfecti sumus. Iuxta illud: vt exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Iesu.

84. Similiter & hoc, quod par sit Baptismo ingressus in Monasterium, & Professio, atq; susceptio ordinis Monastici.

85. Sicut & consecratio cucullæ monasticæ.

86. Item quod virginitas Claustralium, maxima sit peccatorum satis factio, & meritum vitæ æternæ.

Frater Pet. à Soto in sua cathol. confess. contra confess. V. Virthenbergensem.

87. Item quod Monachi opera habeant supererogationis, quæ alijs pretio vendunt, & mereantur vitam æternam, non sibi solis, sed & alijs, qui eorum participes fiunt, emptione.

88. Et quod non tantum præcepta seruent, sed etiam consilia

consilia Evangelica. Nescientes quid Lex, quidue Euangelium sit. Et nemo sit omnium, præter vnicum Mediatorem Christum, qui legem Dei perfectè implere possit.

89. Hi iam enumerati Pontificiorum & Monachorum de Votis monasticis, perniciosi, detestandi & abominandi sunt errores, & impietates maximæ, ab Ecclesia anathematizandæ. Cum quæ optima sunt in votis Monasticis, Traditio sint & doctrina humana.

90. Non ignoramus, peruetustum esse vouendi Virginitatem, & Cōtinentiam, morem: ideoq; Scriptores Ecclesiasticos, quos Patres vocant, sicut & Monasticen, admiratos, & supra modum laudibus extulisse, durioresq; & rigidiores exactores obseruationis Votorum fuisse. Sed hoc temporibus est tribuendum. Contrahunt enim omnibus ætatibus homines, contagia quædam ab erroribus & vicijs sui seculi. Quibus vero Scripturæ S. testimonijs, in genuino sensu adductis, probent, non videmus.

91. Nec vota in veteri testamento hoc fiebant sine. Aut si qui hoc vouebant consilio (sicut nulli ætati deest superstitio & impietas) male fecerunt; & damnata est impia hæc illorum opinio.

92. Sicut Psal. 50. hoc nomine seuerissimè à Domino arguuntur Iudæi, quod sacrificia cumularent, impia hac opinione, quasi ipsum oblationis opus, sit peccatorum coram Deo expiatio. Non in sacrificijs, inquit, tuis arguam te. Holocausta enim tua in cōsp̄ctu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos, neq; de gregibus tuis hircos, &c.

Psalmi 50.

93. Cum tamen Deus ipse verbo suo, & vota ordinauerit, & sacrificia instituerit, quæ suauissimus odor aliàs dicuntur Domino.

94. Non ergo, vt dictum est, controuersia nobis cum aduersarijs est: vtrum vota sint seruanda. Diximus enim pia, iusta & legitima seruanda esse, impia vero & illegitima non item.

95. Et sicut peccatum est impiè vouere, ita multò maior

Disputatio

est impietas & peccatum, impium seruare votum.

96. Et talium votorum & iuramentorum prauaricatorum, Deo magis placent, quam eorum accuratae obseruationes, quemadmodum superius exposuimus & probauimus.

Citantur haec 22. q. 4. in malis. 97. Sic & verba Isidori habent: In malis promissis, rescinde fidem. In turpi voto, muta decretum. Quod incaute uouisti, ne facias. Impia est promissio, quae scelere adimpletur.

98. Sed primum, quid uouendum sit, de quo supra, disputatur.

99. Virginitatis votum, ex sacra scriptura probari non potest. Ideo nec à Deo, uel iure diuino: sed periculosa, & perniciofa traditio humana.

Tertull. de Virginitate.

100. Quod & fructus coactae & inuitae virginitatis statim ab initio declarauerunt, ut Tertullus & Cyprianus scripserunt. Non enim confitebuntur, inquit ille, nisi ipsorum infantium suorum uagitibus prodire. Quantum autem plures non etiam de pluribus sceleribus suspectas habebis? Dicam, nolim: Difficile mulier semel fit, quae timet fieri, quaeq; iam facta, uirginem mentiri potest sub Deo. Quanta item circa uerum suum audebit, ne etiam mater detegatur? Scit Deus, quot iam infantes & perfici, & perducere ad partum integros duxerit, debellatos aliquandiu à matribus. Facillime concipiunt semper, & felicissime pariunt huiusmodi uirgines, & quidem simillimos patribus. Haec admittit flagitia, coacta & inuita uirginitas. Cyprianus: Manus & oculi obstetricum saepe falluntur, Et si incorrupta fuerit uirgo ex ea parte sui, qua mulier esse potest, potuerunt tamen ex alia parte corporis peccasse, qua corrumpi potest, & tam en inspicere non potest. Haec sunt horribilia de initijs uoti uirginitatis.

Cypr. lib. 1. Ep. II.

*Hebr. 13:
I. Cor. 7.*

101. Contra, Honorabile, inquit Spiritus sanctus, coniugium in OMNIBVS. Item: Melius est nubere quam uiri. Et iterum: Propter fornicationem unusquisq; habeat uxorem propriam: & unaquaeq; suum uirum.

102. Nec fuit uisitatam hoc uirginitatis votum Apostolorum

rum

rum temporibus. Non vt laqueum vobis iniiciam, inquit
Apostolus.

103. Nec à Deo præceptum. De virginibus inquit, præ-
ceptum Domini non habeo. Non poterat enim, inquit Am-
brofius, autor coniugij, rem aduerfam nuptijs, imperare, ne
factum suum pristinum accusaret. Consilium autem do, ait.
Existimo autem bonum esse homini, propter instantem ne-
cessitatem, sic manere.

Ambr. super.
1. Cor. 7.

104. Cœlibatum autem Christus liberum esse voluit & nõ
necessarium. Qui potest, inquit, capere capiat. Et Aposto-
lus: Virgo si nupserit non peccat. Item: Si non continent,
nubant. Melius est enim nubere quàm vri.

105. Sed hodiè apud Papicolas castissimos, Draconis Le-
gislatoris successores, piaculum est, & morte piandum.

106. Deinde quo sine id quod licitum est, vouendum, &
vota præstanda sint, disputatur.

107. Aduersarij acriter contendunt, vota monastica, sa-
tisfactiones esse pro peccatis, & meritum vitæ æternæ.

108. Sed hæc falsa esse votorum præconiã, & in Christum
blasphemia, paulò superius ostensum est, & postea pluribus
probabitur.

109. Neque enim per & propter hæc, aut virginitatem, si
maximè eam sanctè & castè seruarent, instar bonorum Ange-
lorum, vitam mererentur æternam.

110. Nam in Christo, sicut nec Dominus nec seruus: Ita
nec mas nec fœmina, & sic nec virgo, nec maritus, nec cœ-
lebs est, sed omnes vnum in Christo. Vnus Deus, vna fides,
vnum Baptisma, hoc est, nemo ea ratione, qua virgo est, ma-
ritus, vel cœlebs, saluatur: sed quatenus Christianus, qui so-
lus saluatur, quia credit in Christum, & est in nomine eius
baptizatus, Matth. & Marci vltimo.

111. Cœterum de votis veteris Testamenti, satis in præce-
dètibz dictum est, quod ea ad nos in Nouo testamento nihil
pertineant, neque nos obligent, cùm Ceremoniæ peculiare
fuerint pædagogicæ, cùm reliquo cultu Iudaico abrogatæ.

112. Quale etiam fuit Naziræorum ex præscripto Verbi
C Dei

Disputatio

Dei in illo populo, & tempore, non opinione meriti remissionis peccatorum, & vitæ æternæ susceptum: Sed exercitium erat pædagogicum, quo admonebantur & testificabantur, ardua sibi incumbere negotia, ad quorum expeditionem opus esset singulari cura & meditatione rerum sacrarum.

Hebr. 10.

113. Ideo ienptè jam accommodatur ab aduersarijs ad vota monastica, quæ sicut totum vitæ genus, carent verbo Dei. Et impia est opinio obseruationis, ad expiationem peccatorum excogitata. Cùm ex verbo Dei constet, solam Christi obedientiam, expiatorium esse sacrificium pro peccatis totius mundi, qua vnica oblatione in cruce facta, consumauit in æternum sanctificandos.

114. Et isti à vino, & omni quod inebriare poterat, abstinabant, toto Naziræitatis tempore. Cùm nullus sit Ordo Monasticus, quorum tamen numerus ferè innumerus, in toto regno Pontificio (quod quidem nos sciamus) qui à vino abstineat.

115. Et à Christo nullum discrimen habitus, ciborum, potus, aut dierum ieiunii certum, in Euangelio sit præscriptum. Sed perpetua à nobis exigitur sobrietas.

Col. 2.

116. Quemadmodum Apostolus dicit: Nemo vos iudicet in cibo, potu, aut parte diei festi, &c: secundum præcepta & doctrinas hominum, quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ, in superstitione, & humilitate, ad non parcendum corpori: quæ vocat elementa mundi.

147. 35.

117. Allegantur & Recchabitæ, quasi patrocinentur votis Monasticis, cùm tamen nihil cum his comune habeant.

118. Recchabitæ enim non vouerunt Monasticen, sed audiuerunt & obseruarunt præceptum patris sui Ionadab, idque non superstitiosa meriti remissionis peccatorum & vitæ æternæ opinione, sed propter mandatum Dei. Honora patrem tuum.

119. Sicut Dominus quoque per Prophetam Ieremiam ibidem hanc eorum commendat erga parentem obedientiam, eamque; Iudæorum opponit contumaciæ & inobedientiæ erga sua

Disputatio

erga sua mandata, & legem.

120. Sed hæc quoq; nihil ad illos Spirituales, quos sic vocant Patres, Regularumq; ab ipsis præscriptarum obedientiam. Contra quos Christus ad Pharisæos tales dixit: Nolite vocare vobis patrem in terra, vnus est enim pater vester, qui in cœlis est.

121. Recchabitæ non habitauerunt in ædificijs: Monachorum claustra, sicut & Esauitarum collegia, magnificentia sua, Regum superent palatia.

122. Non biberunt vinum: Dum Monachorum, secundum vetus vulgatum dictum, stomachi, sint amphora Bacchi.

123. Recchabitæ fuerunt coniuges: Monachi abiurant coniugium.

124. Recchabitæ ritus, & obseruatio præcepti patris ipsorum, non fuit supra vires eorum, sicut votum virginis & castitatis est.

125. Et sapienter intellexerunt *ἐπιεικῶς* obseruandam esse in istis legibus à Ionadab ipsis præscriptis. Ideoq; cum ingruisset bellum, desertis tentorijs, in quibus ruri aliàs iuxta præscriptum patris sui commorandum illis erat, in urbem concesserunt, in alienis habitantes ædibus, cum tamen lege cautum esset, ne ædes ædificarent, easue incolerent.

126. Quod si aliqua ingruisset necessitas, & valetudo aduersa, qua de consilio Medicorum, in morbo aliquo graui, vino illis vtendum fuisset: Ionadab pater certè non adeo fuisset durus ac rigidus legum suarum exactor, vt non concessurus fuisset illis vini vsum.

127. Sic quod Christus inquit, quosdam se castrare propter regnum cœlorum: non votum cœlibatus confirmat, cum vota huiusmodi nulla tum fuerint vtitata.

128. Neq; vult jugum hoc imponi, & laqueum iniici his, qui dono castitatis carent, quod homines se voto perpetui cœlibatus obstringere debeant, vt per cœlibatum & continentiam, regnum cœlorum consequantur, & mereantur.

Matth. 19

Matth. 19

Disputatio

reantur. Quæ hypocritarum istorum falsa, & in Christum blasphemum est superstitio.

129. Sed hoc dicit: quosdam qui donum hoc habent, vt à matrimonio abstinere, & castè viuere possint: cœlibem agere vitam, vt expeditius munus Apostolicum sibi iniunctum, & absq; remora exequi possint.

*x. Cor. 7.
Rom. 6.*

130. In quam sententiã Apostolus plurima, vbi etiam virginitatem & cœlibatum hoc consilio & fine, coniugio præfert. Nequaquam autem ratione meriti vitæ, eterne quæ donum Dei est gratuitum, in Christo Iesu.

131. Et hoc loco regnum cœlorum, vt multis alijs locis, non vitam beatam cœlitum, sed ministerium & prædicationem Euangelij significat.

Matth. 19.

132. Citant & illud Christi, adolescenti in flato opinione propria iustitiæ, dictum: si vis perfectus esse, vade vende omnia, quæ habes, & da pauperibus: pro confirmando vulgatisimo suo errore, quod Monastice, status sit perfectionis, quæ consistat in obseruatione voti ipsorum triplicis, paupertatis voluntariæ, vel desertione facultatum, obedientiæ & castitatis.

133. Sed hæc mera apud ipsos est hypocrisis, paupertatem iactantes in summa rerum omnium copia: obedientiam, cum nullum genus hominum sub sole, maiorem habeat licentiam, quam isti deuoti: Castitatem, quæ quanta sit, lippis & tonsoribus notum est.

134. Perfectio .n. non in obseruatione humanarum constat traditionum: Nec in voluntaria facultatum, aut verius, quod ad istos, sacculi mendicitatis, desertione consistit. Hæc enim peccatum est, si fiat absq; necessitate & mandato Dei. Quia rerum diuisio & proprietas, dominia & possessiones illorum, sunt ordinationes diuinæ, approbatæ in præcepto decalogi: Non furtum facies.

135. Alia est facultatum desertio, quæ fit mandato Dei, in casu necessitatis, & confessionis, cum cogit Tyrannis, aut
bonis

bonis cedere, aut negare verbum Dei. Hic habemus mandatum, vt potius omnia nobis eripi patiamur, non modò bona, sed etiam vitam ipsam, quàm vt Christum, eiusq; Euangelium abnegemus. Hanc Christo probat, sicut addit, propter Euangelium:

136. Ita hic adolescens vocatur, & iubetur à Christo omnia sua vendere, & dare pauperibus. Quæ singularis fuit vocatio, ad hanc solam personam tunc pertinens, ex certa causa facta.

137. Nec omnium est: Nec alios sic se sequi voluit Christus: Aut generalem & communem omnibus præscribere ad perfectionem, regulam (vt Monachi somniant) sed speciale fuit mandatum, quo Christus, iuuenis istius hypocritæ, suam erga omnia Dei mandata iactantis obedientiam, explorare, & ipso facto vanitatem eius refutare voluit.

138. Sed neque in venditione, & desertione facultatum perfectio eius consistebat. Verum in eo, quod addit: Sequere me. Perfectio erat futura iuueni illi, si fide Christum agnouisset, verum & diuinitus promissum Messiam, eiq; obediisset, eum sequutus.

139. Et grauißimus error est, imaginari, perfectionem Christianam in eo consistere, si quis fortunas & facultates suas pauperibus distribuat. Adeo enim ratione operum, coram Deo non sumus perfecti, vt Christus, pronunciet: Si feceritis omnia quęcunq; præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus.

140. Et vbi maiores opes sunt, rerumq; omnium abundantia, quam quæ Monasteria possident? vbi etsi non singuli dicere possint, Hoc meum est: tamen cætus iste, siue Conuentus, vel Monasteria, propria habent bona, quæ possident, Hoc nostrum est, dicentes. Ideoq; meræ verborum præstigie sunt & hypocrisis, quæ isti de voto paupertatis & facultatum desertione garrunt.

141. Quod inter alia quoq; votorum patroni afferunt locum Apostoli, de Viduis, quę postquam luxuriatæ fuerint in

Luce. 17.

1. Timoth. 5.

C 3 Christo

Christo, nubere velint: habentes damnationem, quod primam fidem irritam fecerint.

142. Valde ineptum est. Cum Apostolus profus nihil de vouendi instituto loquatur. Sicut & vouere virginitatem vel continentiam, tum in vsu non fuit. Et diserte negat Apostolus, talem se laqueum iniicere velle. Quod fit per vota, quibus irretiuntur & capiuntur homines non secus ac auiculæ & fera, tendiculis.

143. Quod ad viduas, de quibus Paulus eo loci agit. Aliæ iuniores erant, & in delitijs viuebant: has vult Apostolus nubere. Aliæ, Ecclesiæ sumptibus alebantur, quas tamen non vult recipi, nisi sexagenarias, quæ honestè vixerant, neminemq; habebant propinquum, à quo alerentur.

144. Sed quid hæc ad vota monastica, & sanctimonialium, quas sic vocant? Paulus vult eligi sexagenarias viduas, quæ publicis Ecclesiæ sumptibus alantur, & ministrent sanctis. Isti vero puellas sedecim annorum, laqueis votorum suorum implicant & involuunt, antequàm vsum rationis habeant, aut quid vires sufferre queant, intelligant, Cum Apostolus nullius voti mentionem faciat.

145. Verum detorquent isti, Apostoli verba de viduis illis loquentis, cum dicit: damnationem habentes, quod primam fidem irritam fecerint. Vbi primam fidem, de voto Continentiæ interpretantur.

146. Sed hoc equè ineptum est, vt mitissimè dicamus. Fides enim nunquam & nusquam in tota sacra scriptura pro voto continentie accipitur, nedum prima fides.

147. Quod si maximè monstrare possent isti, fidem alicubi pro voto Continentiæ accipiendam (quod tamen nunquam probabunt) nequaquam tamen fides prima, pro voto primo, Continentiæ scilicet accipi posset.

148. Nunquam enim in Ecclesia vsitatum fuisse legimus, vt prius homines in ea, Virginitatem vel Continentiam vouerent, quàm in Christum crederent, quæ prima est fides, quæ in Baptismo, & conuersione ad Deum concipitur. Sicut & D. Athanasius interpretatur, inquiring. Vt vobis, qui primam fidem Baptismi cælitus institutam, irritam facitis: De quo voto supra 39. habetur.

*Ad. nas. lib. 6.
de Trinit.*

149. Hanc ergo primam fidem, viduæ ista saginatae eleemosynis Ecclesie, vt commodius postea nubere possent illis temporibus, quibus Christiani exosi erant vulgò, hoc est, Christianam, fiduciam scilicet, vnà cum professione abiciebant, & postea vel ad Iudaismum reuertebantur, vel ad Ethnicam impietatem deficientes, à Religione Christiana relabebantur.

150. Et hoc est primam fidem irritam facere. Id quod ex Apostoli verbis manifestum est, cum dicit: Postquam luxuriatæ fuerint vel lasciuire cæperint, aduersus Christum, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem reiecerunt, vt habet Erasmus, & addit, sensus est, illas descivisse à Christo.

Erasm. Annotat.
in N. Testam.

151. Et fidem hoc loco pro vera, & Christiana saluifica fide accipiendam, ex contextu manifestum est, cum dicit: Si qua vero (vt Erasmus in annot. legit ex græcis Scholijs) suorum, maximè domesticorum curam non habet, fidem negavit, & infideli deterior est. Vbi non de publica & solenni fidei, siue Religionis Christianæ abnegatione loquitur, sed quod licet verbis profiteantur, eam reipsa tamen & opere negent. Sicut Tit. 1. etiam in hanc sententiam loquitur: Verbis profitentur se scire DEVM, factis autem negant.

152. Aliter enim Apostolus de fide loquitur, quàm Sophistæ, qui tantum de notitia historica intelligunt, qualis est & in Diabolis, de quibus alius Apostolus: Dæmones credunt & contremiscunt.

Iac. 3.

153. Non tribuit fidem his Apostolus qui in mortali peccato versantur, sicut Concil. Trident. fideles adulteros vocat. Ideo hic vtrobiq; dicit: Et eas fidem abijcere, quæ non curant propinquos, hoc est non retinere eas fiduciam istam, quod sint apud Deum in gratia: Et quæ aduersus Christum luxuriantur retrò Satanam conuersas, primam fidem reijcere.

154. Quod si omnino aduersarij contendât, de viduarum votis, quæ continentiam voverint, cum tamen vt sæpe dictum est, vsitata tum non fuerint, accipienda hæc: cum addat, volo Iuniores nubere: Ergo post votum licet nubere?

Disputatio.

Quod isti non concedunt, idq; contra antiquitatis auctoritatem.

*Cypr. lib. 1 Epl. 11
August. lib. de S.
virgin. cap. 34.
Concil. Tolet. 8.
¶ citatur. 22. q.
4. Si publicis.*

155. Sic enim Cyprianus habet de virginibus, quæ virginitatem vouerant: Si autem perseuerare nolunt, vel non possunt: melius est vt nubant, quàm in igne delictijs suis cadant. Augustin. Hæ igitur quæ nubere volunt, & ideo non nubunt, quia impunè non possunt, melius nubent, quam vrerentur, id est, quam acuta flamma concupiscentiæ, in ipsa concupiscentia vastarentur. Et Concilium Tolet. Tolerabilius est stultæ promissionis vota reijcere, quam per inutilem promissionum custodiam, exhorrendam criminum implere mensuram.

156. Item cum dicit, vidua eligatur non minus sexaginta annorum. Ergo vota ante eam ætatem facta, erunt irrita: Si quæ hinc Apostolus de viduis, & prima fide loquitur, de voto virginitatis & continentiæ sunt accipienda.

157. Et si maximè euincant Pontificij, fidem pro voto accipi, & de votis loqui Apostolum: Tamen hic locus non patrocinabitur votis Monasticis, quia fiunt de impijs cultibus, & etiam hac opinione, vt mereantur remissionem peccatorum, Iustificationem, & vitam æternam, hancq; auctiorem, & aureolas in cælo, vt Monachi fingunt, peculiare: quæ honori, officio, & merito Christi vnici Mediatoris detrahunt.

158. Hæc in genere de votis ex sacra Scriptura. Nimis autem prolixum foret, hic sigillatim de tribus votis Monasticis dicere, quod fundamentum sacre Scripturæ careant.

159. Ex quibus omnibus colligitur, vota Monastica irrita & impia esse, nec eis impediri homines, qui continere non possunt, ab honesto coniugio. Neq; periuros fieri, qui post votum Cœlibatus, matrimonium contrahunt.

160. Cum humana tantum sit traditio, nec absq; scelere impleri possit. Imò impossibile, illicitum, impium, & cum mala conscientia feruatur, damnabile.

161. Nam quod quidam, hoc sibi blandiuntur prætextu: quod voueant castitatem, in quantum possibile: Et hac ratione

De votis.

tionem etiam si scortentur, votum tamen se seruasse arbitran-
tur.

162. Malam fouent causam, sibiq; pessimè, ac suæ salutis
consulunt. Quasi verò etiam si nullus castitatem voueris, im-
punè scortari liceat? Ethnicum hoc est, imò diabolicum.

163. Nequaquam enim liberum est castè viuere, vel non.
Sed præcepti est & mandati: Ad vitandam fornicationem
vnusquisq; suam habeat vxorem, & vnaquæq; suum maritum.
Item, honorabile coniugium in OMNIBVS. Adulteros au-
tem & fornicatores iudicabit Dominus. Et iterum: Neq;
fornicatores, neq; adulteri, neq; molles neq; masculorum
concubitores &c. regnum Dei possidebunt.

1. Cor. 7.

Hcb. 13.

1. Cor. 6.

164. Quantorum igitur scelerum, nephandarum libidinum,
infanticidiorum, causam fuisse, & quot millia millium homi-
num, votum hoc castitatis, & impurus cœlibatus, virgini-
tasq; illa inuita, in infernum demersisse iudicabimus?

165. Hæc dies Domini in lucem proferet. Multorum enim
peccata, qui cautè ea tegere adhuc possunt, reuelabit, de qui-
bus rationem reddere cogentur iusto iudici, in illa die, quã-
do abscondita, quæ in tenebris, nullo teste, acta sunt, in lu-
cem producet.

166. Et tamen tanta est adhuc Pontificum Rom. eiusq;
regni cæcitas, hæc vt maxime videant, tamen videre nolint,
tantaq; amentia, vt surda aure prætereant querelas, lachry-
mas, gemitus & clamores multorum honestorum hominum,
imò ipsorummet peccatorum, in cœlum clamantium, quæ
neque apud honestiores gentes fuissent tollerata. Nota
enim est historia, quam ex Liuius, repetit Hieronymus, con-
tra Ioninianum, de virgine vestali Minutia, quæ propter su-
spicionem stupri, viua est defossa. Id si hodie quoq; fieret,
minueretur numerus earum.

167. Sed hæc nota est Antichristi, & doctrina Dæmo-
niorum ab Apostolo dicitur, prohibentium nubere & ci-
bos.

1. Tim. 4.

D

168. Qui

Disputatio.

168. Qui locus non tam ad Tacianos, Manichæos & alios consimiles hæreticos (ad quos Pontificij sibi blandientes, detorquent & referunt) qui simpliciter damnabant coniugium: quàm ad Papam & papicolos, & quidem magis propriè, & maximè ad hos pertinet, qui prohibent (non enim damnasse videri volunt) coniugium & cibos. Prohibentium, inquit, nubere & cibos. Sed in hypocrisi loquuntur mendacium: nempe specie religionis, castitatis eximiæ, cultus. Sed cauterizatam habent conscientiam.

169. Quod si maximè pia essent, à Deo mandata & possibilia vota ista monastica: tamen facienda & probanda hoc fine non essent, Cum sentiant, qui vouent, se illorum obseruatione, remissionem peccatorum & vitam æternam, non sibi solum facientibus, sed etiam alijs quibus vendunt, quæ faciunt, aut potius facere se fingunt, supererogationis opera, quibus factores non indigeant, mereri.

170. Et quam impiæ & prophanæ sint illorum de his votis, eorumq; obseruatione opiniones & superstitiones, præter ea de quibus in præcedentibus dictum, vel hinc manifestum est: quòd etiam mortuis hominibus promittunt & vendunt introitum cœli, qui cucullas eorum induti sepe liuntur.

171. Quo nomine præcipuè Magnatibus & ditioribus imposuerunt hypocritæ, hacq; superstitione, ad se bona & regna mundi rapuerunt. Quemadmodum olim Pharisei Harpyæ, quod Christus illis obiecit, prætextu longarum precum domos viduarum deuorauerunt.

172. Hæc imaginatio est & opinio impia, contumeliosa & blasphema in Christum, Apostasia à fide & abnegatio Christi, qui nos redemit, & nostra est vestis nuptialis, quem induunt, quicumq; in eum baptizantur.

173. Et contumelia est manifesta Euangelij, quod docet nobis gratis remitti peccata propter Christum, eiusq; nobis impu-

Matth. 22.

1. Tim. 4.

2. Pet. 2.

Gal. 3.

Eph. 2.

imputari iustitiam ad salutem, & gratis donari vitam æternam.

174. Manifesta sunt testimonia Apostoli, quæ nulla possunt eludi sophistica: Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, testificata à lege & prophetis. Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi, in omnes & super omnes qui credunt in eum. Non enim est distinctio. Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei. Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propiciationem per fidem in sanguine eius, ad ostensionem iustitiæ suæ, &c. Item: Gratia estis saluati, per fidem, Et hoc non ex vobis, Dei donum est, non ex operibus, ne quis gloriatur. Et iterum: Donum Dei vita æterna, in Christo Iesu Domino nostro.

Phil. 3.

Rom. 3.

Rom. 3.

Eph. 2.

Rom. 6.

175. Hic honor Christi est proprius. Sicut in Propheta dicit: Veruntamen me seruire fecisti in peccatis tuis, præbuiisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum, Ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Et iterum: Torcular calcavi solus, & de populis non est vir mecum. Et quæ habentur in toto Cap. 53. Quemadmodum & Dauid cecinit: Ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus eius.

Esa. 43.

Esa. 63.

Psal. 130.

176. Crassus itaq; & palpabilis est, & fuit error pontificiorum de votis, vita, operibus & meritis monasticis, eorumq; cucullis sordidis & pediculosis: Et tamen superioribus temporibus tenebrarum, durante ira Dei, nondum reuelato Antichristo Romano, & adhuc pro dolor, in papatu, vulgò non animaduersus, aut agnitus, sed mordicus retinetur & malè defenditur.

177. Quare qui quærunt Remissionem peccatorum, nõ sola in Christum fide, sed vel in proprijs aut alienis operibus Monasticis, aut alijs cultibus: tantum de honore Christi detrahunt,

Disputatio

trahunt, quantum suis operibus, quo ad iustificationem & vitæ aeternæ meritum, tribuunt.

178. Quemadmodum hac opinione impia, Iudei Pharisei ignorantes ad quem finem sacrificia à Deo essent instituta: sine vera pœnitentia cumulabant sacrificia, putantes illa per se, & ex operis dignitate, expiare peccata.

179. Sicut sacrificuli papistici, Missas suas prophanas multiplicant, eadem, imò & maiori impietate, cum à Christo non sit instituta Missa pontificia.

Esa. 1: 180. Ideoq; à Domino reprobata sunt & damnata illa sacra. Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus, plenus sum, Holocausta arietû & adipem pinguium, & sanguinem vitulorum & hircorum nolui. Et iterum:

Os. & Mich. 6. Misericordiam volo & non sacrificium.

181. Quod si Deus sacrificia à se instituta ista superstitiosa opinione meriti, ex opere operato oblata, respuit: quanto magis Monasticorum votorû observatio & opera, quæ sunt ab hominum ingenio inuenta & excogitata, impia ista opinione meriti, remissionis peccatorum & vitæ aeternæ facta, reprobabit? Salvatore dicente: Omnis plantatio, quam non plantavit pater meus cælestis, eradicabitur.

Mat. 15.

182. Maledictus igitur Canon Conciliabuli Tridentini: Si quis dixerit, posse omnes contrahere matrimonium, qui non sentiunt se castitatis, etiamsi eam voverint, habere donum, Anathema sit.

183. Manifestè enim cum scriptura sacra pugnat, dicente Apostolo: De virginibus præceptum non habeo. Et: Melius est nubere quam vri: Et non vult Apostolus laqueum iniicere. Item: si non continent, nubant. Ideoq; pertinet hic canon ad doctrinas demoniorum, prohibentium nubere.

1. Timot. 4.

Nos Deo optimo maximo, toto pectore & omnibus quibus possumus modis, gratias agamus pro accensa luce doctrinæ cælestis, qua errores papatus crassissimos, teterri-
mos, innumeros, perniciosissimos ac damnabiles detexit,
nosq;

nōsq; immensa sua bonitate ex captiuitate plus quam Baby-
lonica, Antichristi Romani liberauit, Et vocauit de tenebris
in admirabile lumen suum, vt virtutes eius enarremus. Et
precemur indefesso studio, vt hanc verbi sui lucem immensa
bonitate accensam, pro sua clementia, contra corruptelas
phanaticorum & sophistarum, hostiumq; Tyrannidem &
persecutionem conseruet, adq; posteritatem nostram
propaget, vt ipsum inde verè agnoscamus, cola-
mus & prædicemus, in hac & futura
perpetua vita, Amen.

D 3 RES.

RESCRIPTIO SAN-
CTI HVLDERICI EPISCOPI AVGV-
STENSIS, in qua Nicolao Papæ, de Continentia clericos-
rum, non iustè, sed impiè: non canonicè, sed indis-
cretè tractanti, ita respondit.

NICOLAO, DOMINO ET PATRI PERVIGI-
li, S. Rom. Ecclesia prouisorii, Huldericus, solo nomine
Episcopus, amorem vt filius, timorem
vt seruus.

Um tua ô pater & Domine, decreta super
clericorû Continentiam, nuper mihi trans-
missa, à discretionè inuenirem aliena, timor
quidam turbauit me cum tristitia. Timor
quidem propter hoc, quod dicitur, Pastoris
sententiam, siue iustam, siue iniustam, timè-
dam esse. Timebam enim infirmis scripturæ auditoribus, qui
vel iusta vix obediunt sententiæ, vt iustam conculcantes libe-
rè, onerosa, imò importabili pastoris prauaricatione præcepti
se obligarent. Tristitia verò vel compassio dum dubitabam,
qua ratione membra cauere possent, capite suo tam graui mor-
bo laborante. Quid enim grauius, quid totius Ecclesiæ com-
passione dignius, quàm te, summa sedis Pontificem, ad quem
totius Ecclesiæ spectat examen, à sancta discretionè vel mini-
mum exorbitare? Non parum quippe ab hac deuiasti, dum
Clericos, quos ob Continentiam coniugij monere debebas, ad
hanc imperiosa quadam violentia cogi volebas. Nunquid e-
nim merisò communi omnium sapientum iudicio hac est vio-
lencia, cum contra Euangelicam institutionem, ac sancti Spi-
ritus dictationem, ad priuatâ aliquis decreta cogitur exequè-
da?

da? Cum ergo plurima veteris ac noui Testamenti suppetant
exempla sanctam, ut nosti, discretionem docentia, tua rogo
ne graue sit paternitati, vel pauca ex pluribus huic pagine in-
serferi. Dominus quidem in veteri lege sacerdoti coniugium
cōstituit, quod illi postmodum interdixisse non legitur. Sed in
Euangelio loquitur: sunt Eunuchi, qui se castrauerunt pro-
pter regnum cælorum, sed non omnes hoc verbum capiunt: quō
potest capere, capiat. Quapropter Apostolus ait: De virgi-
nibus praeceptum non habeo, consilium autem do. Quod e-
tiam iuxta prae dictum Domini, non omnes hoc consilium ca-
pere posse consideras, sed multos eiusdem consilij assentato-
res, hominibus, non Deo, pro falsa specie continentiae placere
volentes, grauiora vides committere, Patrum scilicet vxor-
es subagitare, masculorum ac pecudum amplexus non
abhorre, ne morbi huius aspersione ad usq; pestilentis
am conualescente, nimirum status labefactetur Ecclesia
totius: Propter fornicationem, dixit, vnusquisq; suam ha-
beat vxorem. Quod specialiter ad laicos pertinere, ydem
mentiuntur hypocritae. qui licet in quouis sanctissimo or-
dine constituti, alienis reuera vxoribus non dubitant
abuti. Et quod sciendo cernimus, **OMNES IN SVpra**
DICTIS SAEVIVNT SCelerIBVS. Hi nimirum
non scripturam rectè intellexerunt, cuius mamillam quia du-
rius pressere, sanguinem pro lacte biberunt. Nam illud A-
postolicum, vnusquisq; suam habeat vxorem, nullum excipit
verè, nisi professorem continentiae, vel eum qui de continuan-
da in Domino Virginitate praefixit. Quod nihilominus tu-
am, Pater reuerende, condecet strenuitatem, vt omnem qui
tibi manu vel ore votum faciens continentiae, postea voluerit
apostatate, aut ad votum exequendum ex debito constringas,
aut ab omni ordine, canonica autoritate deponas: Et hoc vs

viriliter implere sufficiat, me omnesq; mei ordinis viros ad-
tutores habebis non pigros. Verum ut huius voti nescios, om-
nino scias non esse cogendos, audi Apostolum dicentem, ad Ti-
moth. Oportet, inquam, Episcopum irreprehensibilem esse,
vnius Vxoris virum. Quam ne quis sententiam ad solam
Ecclesiam verteret, subiunxit: Qui autem domui suae praes-
se nescit, quomodo Ecclesia Dei diligentiam habebit? Simi-
liter, inquit, Diaconi sint vnius vxoris viri, qui filijs suis
benè praesint, & suis domibus. Hanc autem uxorem à Sacero-
dote benedicendam esse, sancti Syluestri Papae decretis, scio
te sufficienter docuisse. His & huiusmodi sanctis scripturae
sententijs, Regulae Clericorum scriptor non immeritò cõcor-
dans, ait: Clericus sit pudicus, aut certè vnius matrimonij
vinculo fœderatus. Ex quibus omnibus veraciter colligit,
quòd Episcopus & Diaconus reprehensibiles notantur, si in mu-
lieribus multis diuiduntur: Si verò reiecrit, vnã sub obten-
tu religionis abijciunt, utrumq; scilicet Episcopum & Diaco-
num, sine graduum differentia, hic canonica damnat senten-
tia. Episcopus aut Presbyter uxorem propriam nequaquam
sub obtentu religionis abijciat: si verò excommunicetur: et si
perseuerauerit, deijciatur. Sanctus quoq; Augustinus, sanctae
discretionis non inscius: Nullum, inquit, tam graue facinus
est, quin admittendum sit, vt deuitetur peius. Legimus pra-
eterea in Secundo Tripartita Ecclesiastica libro historia, quòd
cum Synodus Nicana haec eadem vellet sancire decreta, vt
videlicet Episcopi, Presbyteri, Diaconi, post consecrationem
à proprijs vxoribus vel omnino abstinerent, vel gradum de-
ponerent: surgens in medio Paphnutius, ex illis Martyribus
quos Maximus Imperator, oculis eorum dextris euulsis, &
sinistris suris incisis, damnauit, contradixit, Honorabiles
confessus nuptias, ac castitatem esse dicens connubium cum
propria

propria uxore: persuasitq. Concilio, ne talem ponerent legem: grauem asserens esse causam, qua aut ipsis, aut eorum coniugibus occasio fornicationis existeret. Et hæc quidem Paphnutius, licet nuptiarum expers, exposuit: synodusq. eius sententiam laudauit, & nihil ex hac parte sanciuit, sed hoc in uniuscuiusq. voluntate, non in necessitate dimisit.

Sunt verò aliqui, qui sanctum Gregorium sua secta sumunt adiutorium: quorum quidem temeritatem video, ignorantiam doleo. Ignorant enim, quod periculosum huius heresis decretum à S. Gregorio factum, condigno penitentia fructu postmodum ab eodem sit purgatum. Quippe cum die quadam in viuarium suum propter pisces misisset, & allata inde plusquam sex millia infantum capita videret, intima mox ductus penitentia ingemuit, & factum à se de abstinentia decretum, tanta cadis causam confessus, condigno illud, ut dixi, penitentia fructu purgauit: suog. decreto prorsus damnato, Apostolicum illud laudauit consilium, Melius est nubere quam vri: addens ex sua parte, Melius est nubere, quam mortis occasionem prabere: Hunc forsitan rei euentum, si illi mecum legissent, non tam temerè, credo, iudicaret, Dominum saltem tenentes præceptum: Nolite iudicare, ut non iudicemini. Inde Paulus dicit: Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? suo Domino stat, aut cadit: stabit autem, potens est enim Dominus statuere illum.

Ceset ergo sanctitas tua cogere, quos tantum deberet admonere: ne priuato, quod absit, præcepto, tam veteri quam nouo contrarius inueniaris testamento. Nam, ut ait sanctus Augustinus ad Donatum, solum est quod in tua iustitia perimescimus, ne non pro lenitatis Christiana consideratione, sed pro immanitate facinorum censeas coercendum: quod te per ipsum Christum ne facias obsecramus. Sic enim peccata compescenda sunt, ut super sint quos peccasse peniteat. Il-

E lud

lud & Augustini volumus te recordari, quod ait: Nihil nocendi fiat cupiditate, omnia consulendi charitate, & nihil fiat immaniter, nihil inhumaniter. Item de odem: In timore Christi, in nomine Christi exhortor, quicumque non habetis temporalia, habere non cupiatis: quicumque habetis, in eis non presumatis. Dico autem, non si ista habetis, damnamini: sed si in istis presumatis, damnamini, si propter talia magni vobis videamini, si generis humani conditionem communem propter excellentem unitatem obliuiscamini. Quod nimirum poculum discretionis ex illo fonte apostolice hausseritis predicationis: solutus es ab uxore, noli querere uxorem: alligatus es uxori, noli querere solutionem. Vbi & subditur: Qui habent uxores, tanquam non habentes: & qui utuntur mundo, tanquam non utantur. Item dicit de vidua: Cui vult nubat, tantum in Domino. Nubere autem in Domino est, nihil in contrahendo conubio, quod Dominus prohibeat, attentare. Hieremias quoque ait: Nolite confidere in verbis mendacij, dicentes: Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini est. Quod Hieronymus exponens. Potest, inquit, & hoc illis virginibus conuenire, que iactant pudicitiam suam impudenti vultu: preferunt castitatem, cum aliud habeat conscientia: & nesciunt illam Apostoli definitionem de virgine, ut sancta sit corpore & Spiritu. Quid prodest corporis pudicitia, animo constuprato: si ceteras virtutes, quas propheticus sermo describit, non habuerit? Quas quidem, quia te aliquatenus habere videmus, & quia discretionem, licet in hac te neglectam, in alijs tamen vitae tuae constitutionibus eam honeste conseruatam non ignoramus: huius intentionis prauitatem cito correcturum non desperamus. Et ideo non quanta possumus grauitate, istam licet grauissimam negligentiam corripimus & iudicamus. Quamquam enim secundum vocabula, quae vsus obtinuit, sit Episcopatus Presbyterio

Presbyterio maior: tamen Augustinus Hieronymo minor est,
& à minori quolibet non est fugienda aut dedignanda cor-
reptio: praesertim cum is qui corripitur, & contra veritatē,
& pro hominibus, nisi inuenitur. Neg, enim, vt sanctus
ait Augustinus ad Bonifacium, quorumlibet disputationes,
quamuis catholicorum & laudatorum virorum, velut scri-
pturas canonicas habere debemus: vt non liceat salua hono-
rificentia, qua illis debetur, aliquid in eorum scriptis impro-
bare atq; respuere, si fortè inuenerimus, quòd aliter senserint,
quam veritas habeat, diuino adiutorio vel ab alijs intellecta
vel à nobis. Quid autem veritati magis contrarium potest
inueniri, quàm hoc, cum ipsa veritas de Continentia lo-
quens, non vnius hominis, sed omnium planè, excepto nu-
mero Professorum continentia dicat: Qui potest capere
capiat. Quòd isti vnde nescitur instigati dicant: Qui
non potest capere, feriatur anathemate. Quid verò per ho-
mines fieri potest stolidius? Quid diuina maledictioni obli-
gatius, quàm cum aliqui, vel Episcopi videlicet, vel Ars-
chidiaconi, ita praecipites sint in libidinem, vt neque as-
dulteria, neque incestus, neque masculorum (proh pus-
dor) turpissimos amplexus sciant abhorre, quod casta
clericorum coniugia sibi dicant fætere, & ab eis non vere
iustitia compassio, ne clericos vt seruos, cogant vel mone-
ant continere, sed vt seruos inbeant ac cogant abstinere? Ad
cuius imperij, ne dicam cõsilij, tam fatuam, tamq; turpem ad-
dunt suggestionem, vt dicant: Honestius est pluribus oes-
culte implicari, quam apertè in hominum vultu & cons-
scientia cum vna ligari. Quòd profectò non dicerent, si ex
illo & in illo essent, qui dicit: Vt vobis Pharisais, qui omnia fa-
citis propter homines. Ea per Psalmistam: Quia hominibus
placent, cõfusi sunt quoniam Dominus spreuit eos. Hi sunt ho-
mines, qui prius deberent nobis persuadere, vt in conspectu
E 2 eius

eius, cui omnia nuda & aperta sunt, erubescamus peccatores esse, quam in conspectu hominum mundi esse. Licet ergo merito sua prauitatis nullius Consilium mereantur pietatis, nos tamen memores humanitatis diuinae, eis consilium auctoritatis nunquam à pietate vacantes, per viscera ministramus, charitatis. Dicimus nempe: Ejce primum hypocrita trabem de oculo tuo, & tum perspicies ut eicias festucam de oculo fratris tui: Illud quoque rogamus eos attendere, quod Dominus dicit de meretrice: Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat. Quasi diceret: si Lex iubet, si Moses iubet, iubeo & ego, sed competentes legis ministros exigo. Attenditis, quid additis: attendite queso & quid estis: quia, si te ipsum, ut ait, scriptura perspexeris, nulli unquam detraxeris.

Significatum est nobis etiam de quibusdam eorum, qui tanta apud se intumescant elatione, ut gregem Domini, pro quo boni Pastores animas non dubitant ministrare, isti verberibus absque ratione presumant laniare, quorum sententiam S. Gregorius deplorans ait: Quid fiet de ouibus, quando Pastores lupi fiunt? Sed quis vincitur, nisi qui seuit? quis verò persecutorem iudicabit, nisi qui dorsum suum ad flagella patienter ministravit? Opera precium est autem, ut audiatur, quo fructu tantum Ecclesia Dei scandalum, tantum Clerus despectum, & ab ipsis Episcopis, & ab eorum infidelibus patiatur. Nec enim eos infideles dicere dubitauerim, de quibus Paulus Apostolus dicit ad Timotheum. Quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis Demoniorum, in hypocrisis loquentium mendacium, & cauteriatam habentium conscientiam, prohibentium nubere. Hic est autem, si diligenter inspiciatur, totius eorum manipulus Zizania, totius conuentus insania, ut dum Clerici licita vnius mulieris consortia Pharis

Pharisaico deuicti, quod absit, furore, relinquere coguntur, fornicatores & adulteri & aliarum prauitatum turpissimi ministri cum ipsis efficiantur. Qui hanc in Ecclesia Dei heresin, sicut caeci duces caecorum machinantur, ut videlicet illud impleatur, quod Psal. eis iripote eorum praescius erroris, taliter imprecatur: Obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper incurua.

Quia ergo nemo, qui te, o Apostolice, nouit, ignorat, quod si tu per tui decreti sententiam, tantam futuram esse pestilentiam solida discretionis claritate perspexisses, nunquam quorumlibet tam prauis suggestionibus consensisses. Debita tibi subiectionis fidelitate consulimus ut vel nunc ad tanti scandali ab Ecclesia Dei propulsiōnem euigiles: & qua nosti discretionis disciplinae, Pharisaicam, ab oculi Deo extirpes doctrinam, ne scilicet vnica Domi Sunamitis, adulterinis diutius usa maritis, gentem sanctam regale sacerdotium, per irreuerabile a suo sponso Christo videlicet auellat diuortium: dum nemo sine castimonia non tantum in virginali

flore, sed etiam in coniugali habita coniunctione, visurus sit Dominum nostrum: qui cum Deo patre

& Spiritu sancto uiuit & regnat per
omnia secula seculorum,

Amen.

